

Huub Kurstjens

Huub Kurstjens is toetsdeskundige bij Cito. Hij neemt na drie decennia afscheid van dat bedrijf. Hij heeft volop plannen voor na zijn pensioen, die te maken hebben met Frederik II.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Om (het ontstaan van) de hedendaagse samenleving beter te begrijpen zijn historische kennis en vaardigheden nodig.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen op de middelbare school?

Ik had bevlogen geschiedenisdocenten (Van den Berg, De Zeeuw) die goed verhalen konden vertellen en je konden boeien, ook door wat ze zelf meegemaakt hadden of hoe ze over dingen dachten.

Hoe vindt u dat geschiedenis en staatsinrichting aan een middelbare school moeten worden gedoceerd?

Mijn belangrijkste ervaring als beginnend geschiedenisdocent, nu ruim veertig jaar geleden, was dat je als docent inhoudelijk en didactisch écht vakbekwaam moest zijn. Je moet boven de stof staan. Historische kennis, het leggen van verbanden en het vertellen van verhalen zijn onmisbaar om leerlingen te helpen bij het his-

torisch redeneren. Geschiedenis gaat over mensen en over hun denken en handelen. Interactie en empathie zijn noodzakelijke voorwaarden voor een geschiedenisles. Daarom is voor een vak als geschiedenis klassikaal lesgeven onontbeerlijk, maar misschien ben ik hier een beetje ouderwets in.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

Ik was in mei 1988 op uitnodiging van de Stichting Samenwerkend verzet 1940-1945 aanwezig bij een herdenkingsplechtigheid van concentratiekamp Mauthausen. Op de appelplaats speelde Mikis Theodorakis de *Mauthausencantate*. De liederen werden gezongen door Gisela May in het Duits, Maria Farantouri in het Grieks en Elinor Moav in het Hebreeuws. Een onvergetelijke ervaring, juist op die plaats. We stonden in de felle zon met de ogen dicht ademloos te luisteren. Naast mij stond de Joodse oud-verzetstrijder Bill Minco. Halverwege stootte hij me aan en wees naar zijn neus. Hij zei: 'Huub, het is ze toch nog gelukt, die Duitsers: ik ben verbrand in Mauthausen...'

Huub Kurstjens als reisleader bij Castel del Monte.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Het verder kijken dan je eigen waarden en normen, je openstellen voor de mening van anderen die niet noodzakelijkerwijs de jouwe hoeft te zijn. Geschiedenis moet meer zijn dan feitjes leren, maar voor historisch redeneren en voor het gebruiken van historische vaardigheden zijn wel feitjes nodig. Geschiedenis onderscheidt zich van andere vakken door tijd (periodisering) en het gebruik van historische bronnen. Dat zijn de bouwstenen van het vak, ook in het onderwijs. Een vakoverstijgende, multidisciplinaire benadering is belangrijk, samenwerking en afstemming met andere vakken is nodig, maar dan wel zonder vakintegratie.

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

Het zijn veel meer de breukvlakken in de geschiedenis die me fascineren, de motoren in de geschiedenis, zoals de overgang van middeleeuwen naar renaissance of van verlichting naar romantiek of het bestuderen van de ontstaansgeschiedenis van de '-ismen', zoals conservatisme, liberalisme, fascisme, communisme, socialisme, feminisme, confessionalisme, imperialisme, nationalisme, enz.

Nederlands monument in Mauthausen, ontworpen door Appie Drielsma. Foto: F. van Keulen.

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

Het boek *Het loon van de schuld* van Ian Buruma. Daarin beschrijft hij hoe Duitsland en Japan op verschillende manieren, ook in schoolboeken, omgaan met de schuldvraag van de Tweede Wereldoorlog. *Vergangenheitsbewältigung* pur sang. Verplichte kost voor iedere geschiedenisstudent.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Enkele jaren geleden combineerde ik mijn vakantie in Engeland met een bezoek aan Cambridge. Daar mocht ik in het archief van het Corpus Christi College de rijkelijk geïllustreerde kroniek *Chronica Majora* doorbladeren van de middeleeuwse monnik Matthew Paris (1200-1259). Tijdens het schrijven van artikelen over keizer Frederik II was hij een belangrijke bron voor mij. Dichterbij kun je niet komen.

Bladzijde uit de kroniek *Chronica Majora* van Matthew Paris. De omgekeerde dubbelkoppige adelaar is een verwijzing naar het overlijden van keizer Frederik II in 1250.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Het doorprikken van allerlei mythes rondom keizer Frederik II. Ik ben nu bezig met het schrijven van een artikel over Castel del Monte, het bekendste kasteel van Frederik II. Ook hier gaat het om het doorprikken van mythes langs de historische meetlat.¹

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

La meglio gioventù, een zes uur durend familiedrama tegen de achtergrond van de Italiaanse geschiedenis tussen 1966 en 2003.

Welke historische persoon spreekt u het meest aan?

Keizer Frederik II (1194-1250). Een zeer controversiële persoon. Een dictator of een verlicht vorst? Conservatief of vooruitstrevend? Tolerant of intolerant? Duitser of Italiaan? Atheïst of humanist? Messias of antichrist? Christen of moslim? Er is veel mythevorming rondom deze keizer en ik hou ervan om mythes door te prikken.

‘Frederik II is een zeer controversiële persoon. Er is veel mythevorming rondom deze keizer en ik hou ervan om mythes door te prikken’

Denkt u dat de 49 kenmerkende aspecten die de leerlingen moeten kennen voor het eindexamen enig nut hebben voor het geschiedenis-onderwijs?

Als didactisch middel voor in de klas: ja, maar voor het eindexamen: nee. Het is een kapstok om leerstof te ordenen, maar niet om letterlijk te bevragen in een examen.

Wat is uw meest dierbare bezit dat ook historische waarde heeft?

Historische plattegronden en tekeningen van Nijmegen en het Valkhof in het bijzonder.

Stel, u zou als minister van Onderwijs het nieuwe eindexamen geheel naar uw hand mogen zetten, hoe zou dat er dan uit zien?

Dat hangt helemaal van het niveau af. Een examen geschiedenis voor de basisberoepsgerichte leerweg in het vmbo ziet er anders uit dan een vwo-examen. Voor alle niveaus gelden wel dezelfde uitgangspunten: een examen moet betrouwbaar en valide zijn en het moet onderscheid maken. Om dit te bereiken moet duidelijk zijn op basis van welke inhoud de kandidaten getoetst worden. Die inhoud moet gespecificeerd zijn. Kenmerkende aspecten en Canonvensters zijn dat niet of nauwelijks. Het examenprogramma van vmbo is niet ideaal, maar voldoet wel aan de examencriteria van betrouwbaarheid, inhoudsvaliditeit en specificiteit van de leerstof. De rest moet je in een schoolexamen doen. ■

Ben Vriesema is hoofdredacteur van Kleio.

¹ Zie Huub Kurstjens, Cito op Academia.edu.